

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 22.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe 12 luni ..... 20 cor.
 pe 6 luni ..... 10 cor.
 pe 3 luni ..... 5 cor.
 pe o lună ..... 2 cor.
 Neri de Duminică pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrisurile se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 22.

INSERTIUNILE:

de un nr. garson: prima dată la
 local: a doua oară în local: a 3-a
 oară 1 h. de fiecare publicație.

Alte abonamente, cât și inserții:
 mize scumpe se plătesc înainte în Arad.

Valetoș pentru oraș și comitate

Scrisori nebrucate nu se primesc

Anul VIII.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 46.

GERMANII DIN REGATUL UNGAR.

DE

IOAN SLAVICI.

Cei peste două milioane de Germani, care trăiesc în regatul ungar, sunt fără îndoială cei mai culti între concetățenii lor; privind dar lucrurile din punctul de vedere al dezvoltării intelectuale, morale și economice asociației, ei trebuie să aibă o înrînire cumpenitoare în viața comună a patriei lor, căci atât rațiunea de stat, cât și interesele particulare ale celorlalte naționalități ce împreună cu Germanii constituiesc statul ungar cer în toate împrejurările, ca mersul lucrurilor comune să fie hotărît de cea mai înaintată și astfel și mai destoinică parte a întregului.

Nu e între popoarele din regatul ungar nici unul, care nu prin Germani a fost îndrumat spre dezvoltare, nici unul, care în desfășurarea mai departe a vieții lui naționale nu mai are nevoie de povata Germanilor, nici unul, care nu pierde mult respingând înrînirea culturală a Germanilor. Școala germană, așezămintele culturale germane, creațiunile spiritului german au fost în trecut, sunt în prezent și au să fie și de aici înainte pentru Maghiari, pentru Români și pentru Slavi tot atât de binefăcătoare ca pentru Germani ei înșiși. Dacă Maghiarii nu o recunosc aceasta, cu atât mai rău pentru dânșii, care neavând alt razâm cultural, punân-

du-se în luptă culturală cu Germanii își coboară înșiși nivelul moral și perd mai mult decât alții.

În regatul ungar însă chiar mai mult decât aiurea nu rațiunea de stat, nici interesele dezvoltării sociale, ci impulsunile străbătute în masele mari hotărăesc mersul vieții comune. Nu simțământul de conservare națională, ci vanitatea bolnăvicioasă a împins pe oamenii politici ai Maghiarilor să propage în masele mari temerea și ura nerațională față cu tot ceea-ce e german și să producă acel curent covârșitor, în fața căruia azi toți trebuie să se plece. Până chiar și între Germanii sunt puțini oamenii cumpeniți, care pun la îndoială pretențiunea Maghiarilor de a conduce ei singuri afacerile publice ale statului ungar, — nu pentru că așa cere rațiunea de stat, nici pentru că dânșii sunt mai destoinici, ci pentru că ei sunt mai mulți și se impun cu mai mare îndârjire decât cei-alții.

Admisă odată această legitimitate a violentei, vrednicia personală nu mai prețuește nimic în viața publică, și pozițiunea fie-cărui atârână — nu dela ceea-ce el este și poate, ci fie dela nerușinarea, cu care știe să se impună, fie dela slugărnicia, cu care li-se dă celor puternici, și cu necesitate organică se face o selecțiune, prin care drojdia de nerușinați și de slugărnici se ridică ca spumă infectă la suprafață, iar oamenii vrednici și cu simțământ de dignitate sunt eliminați — ca element disparat și supărător. Prin o asemenea selecțiune a fost eliminat încetul

cu încetul și elementul german din viața publică a Ungariei.

Oamenii ai ordinii și ai lucrării conștiințioase, Germanii nu puteau să fie decât servitori credincioși ai statului. Puși în fața masele turbulente, din mijlocul cărora ies oamenii politici ai Maghiarilor, pentru care politica e fie un fel de sport, fie o profesiune lucrativă, cetățenii devotați trebuiau să-i dea guvernului o sprijinire necondiționată când vorba era de menținerea ordinii, de impunerea supunerii către legi, de prestigiul coroanei ori de marile interese ale monarhiei și ale statului ungar îndeosebi.

Germanii s-au făcut în deplin datoria aceasta și atât în parlament, cât și prin lucrarea lor în direcțiile publice au contribuit mult la organizarea statului ungar și la îndrumarea spre bine a lui.

Fruntașii politici ai Maghiarilor însă, care au câte-va din virtuțile, dar și toate păcatele boerimii medievale, nu s-au mulțumit cu munca onestă și cu serviciile conștiințioase. Ei nu colaboratori zeoși și capabili, ci slujii umilite voiau să aibă și vreau să fie ajutați și când voiau să nesocotească legile ori chiar să le calce. Oamenii vrednici și cu simțământ de dignitate, pe care firea lor nu îi erta să se umilească, au fost dar nevoiți să se retragă unul câte unul și ori au părăsit țara, ori și-au petrecut restul vieții stând măhniiți la o parte, iar cei josnici și-au urmat drumul înainte, nu însă ca Germanii, ci ca unelte oarbe pentru înăbușirea vieții naționale germane.

Românii din Statul Ungar.

Am reprodus, până acum, ceea-ce au scris despre cartea domnului I. Russu Șirianu, în revista „Sămănătorul” dl N. Jorga, iar în „Săptămâna” dl G. Panu, precum și articolul scris de ziarul (bucureștean), „Observatorul”.

Eată acum cum anunță „Conservatorul” (dela 215 Octombrie) apariția cărții primului nostru redactor:

„Românii din Statul Ungar” este titlul unui foarte interesant studiu datorit d-lui Ioan Russu Șirianu, dir. ziarului de peste Carpați, „Tribuna”.

Valorosul nostru confrate tratează, cu o competență rară, în lucrarea aceasta documentată, cele mai palpabile chestiuni privitoare la Români din Statul maghiar și lămurește cu măiestrie numărul și comunele în cari locuiesc Români, sporul lor în interval dela 1890 — 1900, maghiarizarea, cuceririle și pierderile, amestecul, repartizarea, viața amiliară, contingentul militar, starea culturală, iverea Românilor, emigrările — atâtea probleme aproape de inima consăngenilor noștri de peste nunți.

Monumentala lucrare a d-lui Ioan Russu Șirianu este o contribuție solidă la Istoria socială și politică a Românilor din regatul ungaresc.

Organul partidului conservator reproduce apoi din cartea d-lui Russu Șirianu (în N-rul dela

3/16 Oct.) capitolul „Sporul Românilor”, iar în alt număr capitolul privitor la maghiarizare.

Îar „Voința Națională” (dela 3/16 Oct.) scrie:

Am anunțat că dl I. Russu Șirianu a pus sub presă o lucrare de statistică și etnografie. Cartea a apărut și pentru că cititorii noștri să poată aprecia valoarea ei, vom rezuma-o.

În capitolul I-ii, autorul ne dă, pe 140 pagini (tabele), toate comitatele din Ardeal și Ungaria (cu Banatul), cu împărțirea lor în cercuri (comitat județ, cercul plaiu ori plasă) și toate comunele în cari locuiesc Români. Dă anume nu numai comuna și numărul Românilor, ci și teritoriul (în jugăre cadastrale pogoane) comunei, totalitatea locuitorilor, naționalitatea lor, la Români confesia (câți sunt gr.-or. și câți gr. cat.); arată câți știu în comună unguerește, câți știu carte și câți au emigrat din comună (până la 1900).

Dă apoi numărul Românilor cari trăi sc răsleți pe întreg teritoriul statului ungar, arătând anume comitatele unde trăiesc acești Români.

Aflăm astfel, pe baza statisticei oficiale, că în Statul ungar sunt 2,709.479 Români. Arată de asemenea numărul celor-alte naționalități, precum și procentul.

În notele ce însoțesc acest capitol, dă relațiuni privitoare la împărțirea administrativă și electorală a cercurilor, orașelor și comunelor.

În cap. II (Sporul) arată comitatele, în cari populația română a crescut, a stat pe loc ori a dat îndărăt. Dă numărul și procentul sporului în fie-care comitat separat și coeficientul sporului în statul ungar întreg. În intervalul dela 1890—1900 Români au sporit și celelalte naționalități. Sporul Românilor a fost de 8.12%, al Germanilor 7.3%, al Slovacilor 6.4%, iar al Ungurilor 18.8%. Cu pilde demonstrează chipul artificial cum au ajuns Ungurii la acest spor. Ne dă, de asemenea, citațiuni din cartea lui Balogh, editată de ministerul cultelor, din care se vede îngrijorarea Ungurilor, văzând sporul Românilor și forța de rezistență față de toate încercările de maghiarizare.

Tot aici se ocupă de mortalitate, arătând câți și de ce morburii mor Români. Face comparația cu celelalte naționalități, ne dă numărul și numele comunelor române în cari populația a scăzut (dela 1890—1900).

Amănunte interesante găsim apoi în cap III (Maghiarizarea), unde arată cum s'a pornit politică de maghiarizare, de ce mijloace se servește și la ce rezultat au ajuns guvernele. Dă, în fie-care comitat, numele comunelor române pierdute, arătând și numărul Românilor cari nu mai știu românește, ci numai confesiunea și-au mai păstrat-o. Arată peste tot, ce progres face timba maghiară, în fie-care comitat separat și comparând forța de rezistență a Românilor cu a celorlalte naționalități. De fapt, Români sunt cei mai rezistenți. Sototiți adică și copiii de școală, cari, dacă știu

Astfel Germanii din regatul ungar și-au pierdut încetul cu încetul clasa conducătoare și dimpreună cu ea și ființa politică.

Nu a mai rămas în cele din urmă decât a zecea parte, micul grup al Sașilor din Ardeal, care se mai susține și-și apără așezămintele culturale și propriul fel de a fi.

Cei vre-o doi-spre-zece deputați, pe care în urma unor împregiurări excepționale Sașii au putut să-i trimită în parlamentul din Budapesta, stau sficioși ca un fel de cei din urmă Mohicani într'un colț al pompoasei săli de ședințe și asistă la lupta, pe care lărmuitoarea și violența opozițiune națională maghiară o poartă contra guvernului Majestății Sale.

Deși au nenumărate cuvinte de a se lupta și ei contra acestui guvern, Sașii, ca oameni ai ordinii și ca cetățeni devotați față cu patria și față cu tronul, nu pot să se dea pe partea opozițiunii, ci sunt osândiți a sprigini guvernul, cu care nu sunt mulțumiți.

Același lucru ar fi nevoiți să-l facă și Românii, dacă ar lua parte la lucrările parlamentului din Budapesta, căci nici un Român, care ține la neamul lui, nu poate să facă cauză comună cu o tovarășie de derbedei ca cea condusă de Kossuth, fie tatăl, fie fiul, și sunt mari interese naționale, care cer, ca mai ales în statul ungar Românii să se prezente ca element de ordine și razăm sigur al Coroanei și al monarhiei.

Ori-și-cât de înțeleaptă însă, aceasta politică rămâne steapă câtă vreme guvernele Ungariei, constituite sub presiunea amenințătoarei opozițiuni naționale maghiare, sunt compuse din oameni, care nu sunt și ei înțelepți.

Acesta e unul din cuvintele, pentru care Românii au stăruiat atâta timp în rezistența pasivă.

Sașii au ținut calea croită dintru început, ear guvernul a primit spriginul lor binevoitor, dar nu-l cruță nici pe Germanii în genere, nici pe cei din Ardeal indeosebi, și e destul să examinăm cifrele statistice și să ne uităm împregiurul nostru, ca să ne încredințăm, că 'n lupta culturală nici unul

dintre popoarele din regatul ungar nu a pierdut atât de mult ca cel german, deci cel mai cult dintre ele, ceea-ce e pierdere nu numai pentru el, ci pentru toți. Li-s'a făcut, ce-l drept, Sașilor, ut aliquid fecisse videatur, câte un crâmpeiu de concesiune, ca să fie momiți a nu susține dreptatea și în ceea-ce privește pe alții, dar în politică «Kleine Fische sind böse Fische», și Sașii sunt și ei din ce în ce mai strămtoși și mai jigniți în viața lor culturală și mai lipsiți de putința conservării ființei lor germane.

Ei singuri numai nici Germanii din regatul ungar, nici Sașii din Ardeal în deosebi nu sunt în stare să-și susțină cultura și ființa națională, și au să piară cei dintâi, dacă nu vor înțelege în cele din urmă, că menirea lor firească e — nu să spriginească guvernul, ci să-l ajute când voiește să menție ordinea, să impună supunerea către legi, să susțină prestigiul Coroanei ori să apere marile interese ale statului — și numai atunci!

Sfințirea bisericii din Șimand.

Locul nașterii episcopului de pe vremuri Putnic, are fericirea a fi dăruită de Dumnezeu cu un popor brav și conducători, buni. Doi preoți și doi învățători harnici cari strălucesc înaintea comunei cu lumina bunel înțelegeri, anume: preotul Maximilian Leucuța, Augustin Beleş; învățătorii Ioan Voluntir și Pavel Stana. Rodul bunel înțelegeri între conducători și popor este, că treptat, mai înainte s'a cumpărat pe seama bisericii pământ în preț de peste 6000 cor., apoi s'au rescumpărat birul și stolele preoțești, astfel încât și preoțimea e asigurată și poporul ușurat și după toate aceste mai rămaseră cam 14 mii coroane pentru renovarea și împodobirea bisericii, astfel, încât, biserica din Șimand astăzi este una din cele mai frumoase în aceste ținuturi, spre lauda comunei și spre preamărirea lui Dumnezeu.

Mândri Șimandanii de prinosul ce l'au adus pe altarul Domnului, au rugat pe P. S. Sa dl episcop Ioan I. Papp. să le sfin

țească biserica, și neobositul episcop, care cu o săptămână mai înainte mângăiasă pe credincioșii săi din Oradea-mare, a primit cu bucurie părintească și aceasta alipire a credincioșilor de archiereu și Duminecă în 7/20 l. c. a descins la Șimand însoțit de directorul sem. R. Ciorogariu, asesorul cons. George Popovici și protodiaconul Dr. I. Suci. La hotar a fost întâmpinat cu onorurile de către dl protopretor Csukay, în numele parohiei a rostit o frumoasă bineventare inteligentul și bravul econom Teodor Mornăilă, ear' în numele tractului șeful acelui tract tipul «păstorului cel bun», părintele protopop Dr. Ioan Trailescu. Și apoi mândra tinerime călărășă care forma banderul și șirul de zeci de căruțe încărcate de credincioși.

Preasfințitul a fost găzduit în casa părintelui Augustin Beleş. Ziua de Duminecă s'a terminat cu priveghiarea prescrisă.

În ziua sfinților Arhangeli a săvârșit Preasfințitul sfințirea bisericii și liturgia, în prezența lumii mari de credincioși ce s'au adunat nu numai din Șimand ci și din toate comunele vecinate.

Archiereul a fost asistat la serviciul divin de către părinții: R. Ciorogariu, G. Popovici, Ioan Avram, Maximilian Leucuța, Ioan Codrean, Mihai Leucuța, Aurel Varga, Victor Popovici, Vincențiu Pantoș, Dimitrie Muscan, George Turic, Laurențiu Toader, Dr. Iustin Suci și Valeriu Felnecan; cari formau un prea frumos cortegiu în giura arhierelui.

În decursul liturgiei a hirotesit întru protosincol pe directorul seminarial R. Ciorogariu, a hirotonit întru preot pe diaconul Valeriu Felnecan pentru parohia Sâmbătenilor, ear' pe Valeriu Dronca întru diacon. La sfârșitul serviciului divin a ținut Preasfințitul episcop o cuvântare pătrunzătoare, ascultată cu multă evlavie de popor care nu s'a putut reține de a nu erumpă în aclamații la sfârșitul înălțătoarei cuvântări, plină de duhul păcii, a iubirei și față de dușmanii. Indemnare la pacnică conviețuire cu toate limbile și confesiunile din comună (sunt romano și greco-catolici).

câte-va cuvinte ungurești sunt trecuți de agenții statului la rubrica celor-ce știu ungurește, după chiar a Ungurilor șocoteală știu ungurește 69.47 dintr'o mie Români, pe când Germanii știu 251.57, Venzii 175.98, Croații 174.28, Slovaci 119.87, Sârbi 111.15 iar Rutenii 83.28 la mie.

Tot așa de interesant este cap. IV (Cuceriri și pierderi) unde arată cât au cucerit și pierdut Românii în acești din urmă 50 de ani. Anume: arată separat în fie-care comitat, comună cu comună. Câștig e numai în Transilvania și anume 269 comune, cucerite indeosebi dela Unguri. Pierderi sunt prin părțile de nord ale Ungariei. *Dar în fine, în ce privește cuceririle, Românii sunt în capul celor, cari încheie bilanțul cu — câștig.*

Cap. V. tratează despre amestecul Românilor cu celelalte naționalități, arătându-se câte comune și câte suflete de alte neamuri sunt pe teritoriu românesc, și viceversa. Ne dă aici patru tabele: cercurile administrative cu populație românească în Ardeal (unde Românii au majoritate în 38), în Ungaria (maj. rom. 25) și Banat (maj. rom. 19) și Românii în orașe, arătând pretutindeni procentul. Arată și unde Românii sunt în minoritate și în ce raport cu celelalte naționalități, după cum ne dă și numărul comunelor curate românești, a celor mixte și dintre acestea raportul de amestec. Iese la iveală că *Românii trădesc compact.*

În cap. VI. arată în ce grupe trăiesc Românii, precum și mărimea comunelor locuite de celelalte naționalități. Despre repartizarea aceasta ne dă o tabelă, unde se vede situația în fie-care comitat separat, și naționalitățile paralele.

În cap. VII. (Viața familiară) arată firea conservativă a țărănilor români, tratează despre căsătorii și divorțuri (la diferite vârste și făcând comparație cu celelalte naționalități). Arată cu ce se ocupă Românii (633.88 dintr'o mie sunt agricultori) și face o comparație cu celelalte naționalități. Arată cât câștigă muncitorul român în diferitele anotimpuri și regiuni, după cum ne dă relațiuni și privitoare la moralitatea Românilor: la alipirea lor către instituțiunile bisericesti.

Cap. VIII. (Contingentul militar) tratează despre voinicia Românilor, arătând pe baza datelor culese de statul major austriac, cum din șirul flăcăilor Români se recrutează (relativ) cei mai mulți și cei mai buni soldați. Arată boalele cari hântue printre tinerii români și face o comparație între ei și fiil celorlalte naționalități.

Important este apoi cap. IX, în care tratează despre starea culturală a Românilor. Cifre triste ne ne dă aici. În statul ungar numai între Ruteni e mai mare procentul celor-ce nu știu carte. *Dintre o mie de Români știu carte numai 144, pe când dintre o mie Germanii știu carte 629, Ungurii 537, Slovaci 527, Sârbi 319.* Arată cauzele pentru cari Românii sunt așa inapoiși. Dă o tabelă de starea culturală în fie-care comitat, arată câte școli secundare și primare sunt, cât e frecvența, câți învățători, câte biserici și câți preoți, la fie-care confesiune și diecesă separat; dovedește spiritul de jertfă al Românilor, când vorba e de așezămintele lor culturale (*jertfesc anual peste 7 milioane și 500 mii coroane pentru școli și biserici*).

Ne dă numele prelaților, a reuniunilor culturale (averea acestora și numărul membrilor) și a publicațiilor literare și politice.

Cap. X. (Averea) este de asemenea interesant. Ne arată câte și unde sunt bănci române; cât învârt ele anual și câte milioane câștigă, cât s'au dat pentru instituțiuni culturale, cine e în frunte lor și când s'au înființat. Ne arată proprietatea rurală, și ne dă relațiuni privitoare la toate ramurile de economie: Cât și ce se seamănă, ce se recoltează? Câte animale de casă, câți pomi, câte gâște au Românii? Cum cultivă via, cât s'ocupă cu albinăritul și cu creșterea viermilor de mătăsă? ... Arată scăderile și chipul cum s'au putea îndrepta lucrurile.

În cap. XI se ocupă de emigrări. Arată că Românii au emigrat din fie-care comitat și cum s'a scăzut astfel procentul sporului. Arată unde emigrează. Românii, dând — între altele — numele emigranților cari au sporit numărul intelectualilor din Capitală.

În încheierea acestei lucrări de 330 pagini (format mare) autorul arată două din cauzele principale cari au contribuit ca starea Românilor de dincolo să fie atât de precară. Aceste sunt după a sa părere: 1) politica slabă ce s'a făcut dela Șaguna Incoace și 2) lipsa de organizare a terenului economic.

De pe această scurtă dare de seamă se poate vedea ce lucrare folositoare ne-a dat dl Rusu Șirianu asupra Românilor din Ungaria și cât de luminați am fi, când am avea asemenea lucrări despre Românii răspândiți în alte părți: Rusia, Austria, Bulgaria, Serbia, Bosnia și Herzegovina, Turcia, Grecia. Dacă pe lângă acești

Ciudat lucru este, cum nu prinde la frații greco-catolici pilda toleranței propovăduită de arhiepiscopul nostru, ci tot mereu cearcă pe unde ajung, să samene înstrăinare, între fii aceleiași națiuni, precum cetim în coloanele acestui ziar, că s'a întâmplat și la Borod, unde episcopul Orăzii-mari, Dimitrie Radu, a făcut tocmai contrarul la aceea ce episcopul Aradului a făcut în Șimand, adică a tractat peste mână pe ortodocși.

După serviciul divin înaltul prelat a făcut vizita preotului r.-catolic și gr.-catolic, cari-și făcuseră reverința în fruntea parohienilor lor.

Clerul și poporul ortodox din protopopiat l-a condus părintele Ioan Avram paroh din Mișca în numele protopopului îmbolnăvit, și cu aceasta ocaziune Prea Sfințitul a distins cu brâu roșu pe părintele Augustin Beleş, care și are partea leului în propășirea comunei Șimand și chiar din al său a dăruit bisericii clopotul cel mare, care să rostească lumii glasul cel iubitor de biserică a părintelui Augustin Beleş.

La masa comună arangiată în casină s'a ținut mai multe toasturi anume din partea Prea S. Sale, a dlui M. Veliciu, părinte V. Pantoș, G. Turic ș. a. și apoi s'a rentors bunul arhiepiscop însoțit de entusiastele aclamațiuni ale poporului.

Șimand, 9/22 Noembrie 1904.

Ortodoxul.

† Dr. Miloș Stefanovits.

Națiunea slovacă a perdut pe unul dintre cei mai buni fii ai săi, ear noi, Românii, și îndeosebi ziarul nostru, pe unul dintre cei mai buni amici: Dr. Miloș Stefanovits, directorul băncii slovace «Tatra» din T.-St.-Martin a încetat din viață în puterea vrăstei, abea împlinise adică 50 ani.

Românimea întreagă se alătură la doleliul Slovacilor.

Stefanovits ca avocat ne apărase de atâtea ori la Cluj (în procesele «Tribunei»

studii ni s'ar aduna folclorul și arta românenască populară, date asupra structurii fizice a Românilor și așa mai departe, atunci, împreună cu vasta lucrare a lui Weigand asupra limbei vii, vorbită de Români, am avea un material care ne-ar îngădui a vorbi în cunoștință de cauză de poporul român.

Din nefericire lucrarea aceasta, așa de neapărat trebuitoare, e departe de a fi făcută chiar pentru Românii din România liberă.

Cântec.

Eu te-am iubit
Cu dor copilă,
Tu m'ai iubit
De silă:

Eu te-am uitat,
Tu nu, copilă.
Și te iubesc
De milă.

Emil Isac.

și ale Memorandului), fusese unul dintre cei mai calzi aderenți ai alianței naționalităților, contribuise puternic la legătura dintre noi și Slovaci, venise la conferința națională dela Sibiu (1893), unde răpise inimile Românilor, a contribuit la ținerea *congresului naționalităților* și d'atunci incoace a stat mereu în legătură cu noi.

De câți-va ani se lăsese de advocatură (era așezat în Pojon) și se făcuse director de bancă în centrul slovacesc.

Era un voinic de om cum dintr'o mie abia găsești unul, învățat și orator care impunea până și dușmanilor.

O crudă boală de inimă îl rodea însă de mult. Cu toate acestea moartea lui va surprinde pe toți și jalea va stăpâni inimile celor-ce au cunoscut pe acest mare naționalist slovac și prieten bun al Românilor. Fie-i memoria eternă!

DIN ROMANIA.

Serbare. Lună au fost organizate în Capitală mai multe serbări studentești în amintirea gloriosului voevod Mihai-Viteazul. S'a oficiat, în biserica Mihai-Vodă, un serviciu divin de către P. S. S. arhiepiscopul Sofronie Vuipescu, înconjurat de numeroși preoți.

La Ateneu a ținut o conferință d. Grigore Tocilescu, în urma careia a avut loc o producție muzicală. Au mai ținut apoi cuvântări studenții Mora și Toncescu.

La școala primară dela șosea a ținut o cuvântare dl St. Plăniceanu, ear d-nii Aug. Vichy și G. Donefski au exetat mai multe bucați naționale.

La școala Silvestru a ținut cuvântare dl E. Melidon, institutor, și au urmat, apoi, producțiuni muzicale.

Alegerile la Comitat.

Cetitorii nostri cunosc deja rezultatul alegerilor de membri în congregațiunea Aradului, săvârșită săptămâna trecută, Joi, pe întreg teritoriul comitatului. Nu cunosc însă luptele ce s'au purtat cerc de cerc, vredniciile bărbaților unde s'a reputat biruința, și slăbiciunile și păcatele conducătorilor unde am suferit înfrângere, în cele mai multe locuri, cauza învingerii ori căderii fiind după cum se va dovedi din cele de mai jos, tocmai purtarea bună ori rea a conducătorilor. «Căderea ta din ține Israile», cuvântul scripturei ne vine în minte cetind cum, pe unde am căzut, mai ales propriile-ne păcate au perdut cauza. Vrajmașul ne-a atacat cu aceeași înverșunare și cu aceleași arme neiertate pretutindenea, în teate cercurile, n'a pătruns însă numai acolo, unde noi însuși, ca odinioară corupți din Bizanț, deschis-am porțile, să între. Avem din mai multe cercuri informațiuni, dela bărbații nostri demni de încredere, toate dovedind aceasta. Le vom publica în cele următoare, ca lumea mare românească, să le deie și celor buni și celor răi, satisfacția cuvenită.

Alegerea din Chișineu.

În lipsa informațiilor dela fața locului, am comunicat după foile maghiare numai o jumătate biruință în Chișineu. Acuma aflăm însă că totalitatea alegătorilor din Chișineu face 473 voturi din cari 310 sunt străini de neamul nostru și numai 164 Români. Și totuși s'au ales 3 Români și numai al patrulea este un maghiar, despre care nici nu se știe, dacă este guvernamental ori kossuthist. Acesta încă numai cu 2—3 voturi a întrecut pe al patrulea candi-

dat al nostru. Străinii au stat uimiți de șirurile încheiate în cari s'a prezentat tărâniștea noastră la vot. Vorba din articolul nostru de Duminecă: unde-i cap e și popor. — Și încă ceva. În centrul maghiarismului de aici, N. Zerénd, căruia-i aparțin și câteva comune românești, încă s'a ales un brav fruntaș de al nostru, naționalist dela roată, Petru Gruș. Dumnezeu să ni-l țină și p'acest nebagat în seamă până-acum.

Alegerea din Pâncota.

Corespondentul nostru ne scrie:

Alegătorii cercului electoral Pâncota-Cherechi și Seleuș-Cighereș, au fost chemați la alegerile congregaționale pe noul period de 6 ani, în comuna centrală Pâncota.

President al alegerii, denumit din partea comitetului a fost preotul rom. cath. Nagy-Iozsef din Pâncota.

Alegerea s'a început la 9 ore dimineața și a durat până la 4 după amiază.

Lista oficioasă, care era pusă contra românilor, avea candidați pe următorii:

1. Gherba Gusztáv, notar com. în Pâncota;
2. Kocza Károly, preot reformat în Pâncota;
3. Cornel Novac, pretor în Șiria;
4. Keiszer József, măestru în Pâncota.

Românii spre lauda și cinstea lor, s'au grupat în jurul candidaților români cari sunt următorii:

1. Filip Leuca, preot ortodox român din Pâncota;
2. Simion Buda, proprietar în Pâncota;
3. Teodor Stan, proprietar în Cherechi;
4. Ioan Sărădan, preot ortodox român în Seleuș.

Lupta a fost mare și amândouă partidele s'au ținut tari până la orele 1 d. m.

De aci înainte pe fețele oficialilor puteai să vezi descurajare care le cuprindea sufletul. Bilele albe cari conțineau numele alor noștri, înceau pe cele verzi ale contrarilor — cari abia își colorau, să strecuraseră în urnă.

Trecură 2 ore și jumătate.

Ai noștri mai veneau în grup de câte 5, și bilele românești sporeau.

La orele 3 și jum. au năvălit maestrul și nemții plugari.

Printre ei mai rari de-ai noștri.

La 4 ore, președintele încheie votizarea.

Se purcede la numerarea bilelor, pentru a se constata, dacă în urnă sunt atâtea voturi, câte s'au votat în protocol.

Să constată ca date: 365 de voturi.

Sub durata însemnării voturilor, telefonul era mai impacient decât publicul. Dela centru din alte locuri, suflau vânturi triste. Pretorul Novac, la orele 6 și jumătate le-a suflat vânt rău, celor interesați...

„Elhasaltunk, megbuktunk, mind“; căzurăm cu toții; era glasul de jeluire. Și telefonul, care toate le rabdă, trimise lui „Aradi Közlöny“ vestea biruinței noastre: *Toți patru, Români de viața veche, candidații poporului, triumfară...*

Terorizările, siluirea obraznică a oamenilor, schimbarea bilelor noastre cu de-acele oficiale, sunt notate și în focul entuziasmului biruinței, nu uităm, la caz de nevoie, a ne face datoria. Dacă la acest loc nu le-am expus este, că ne-am feri a ține poporul în agitație.

În respectul conducerii alegerii, constatăm eu mulțumire loialitatea și tactul în al presidului. Părintele Nagy s'a dovedit vrednic de misiunea ce i-sa dat.

Meritul triumfului, este fără îndoială și cu drept cuvânt atribuit *bunet înțelegerii dintr'at noștri*, care își are temeiul în neboseala unor fruntași, cum e Simion Buda din Pâncota și Teodor Stan din Cherechiu, ambii, de altfel aleși, cum și preoților F. Leuca și I. Sărădan de-asemeni aleși. — Din rezultatul acesta înălțător, și care într'un cerc ca Pâncota nu s'a mai văzut, putem scoate multe învățăminte. Între altele:

Când e vorba să ne validăm ca popor conștiu de drepturile noastre, să uităm micile patini, cari ne-au înstreinat.

Ș'apoi să ne însuflețim pururea de zisa poetului:

„Unde-i unul nu-i putere,
La nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește“.

Alegerea din Radna.

Obraznicia celor dela cărma comitatului, o dovedește mai ales candidarea lor în Radna, unde împotriva celui mai valoros bărbat și naționalist al nostru înc-au pus candidat și s'au folosit de toate ilegalitățile ce se pot închipui, ca să trântescă lista națională. Lupta a fost strajnică, dar în sfârșit — durere — a biruit corupția, teroarea și blăstămățiile. În special notarul *Bildhauer* din Păuliș, un ovreu viclean, a sedus cu beuturi și cu bani pe bieții oameni din Păuliș. Le-a venit pe urmă acestora în ajutor cunoscutul cu doi bani în trei punți, *Vuculescu*, preot în Șoimoș, care dându-și mâna cu notarul *Pozevics* și bogătoiul *Cupărescu*, care din frunțaș ce ar putea să fie după averea ce o are, este o simplă unealtă și om slab, ducând astfel în răstăcere pe Șoimșeni. Brav și bărbătește s'au purtat numai Rădnenii, cari conduși de domnul *Dimitrie Roman* și *Dr. Vasile Avramescu*, aproape până la unul, datu-și-au credincioși votul, candidaților naționali. Am îndurat înfrângere simțitoare aici, pentru că am pierdut pe cel mai distins frunțaș, dar vom creșta comitatului cazul acesta, care ne dovedește că n'au nici cea mai mică considerație față de noi și vom trage învățătura cuvenită: să le revansăm bătaia.

Alegerea din Ciuci.

Despre năzdrăvniile slujbașilor săvârșite la alegerea aceasta, corespondentul ne scrie următoarele:

În ziua înainte de alegere fibraul cu toți slujbașii, ba și un ofițier dela comitat din Arad cu numele *Darányi János* a umbat prin sate a corteși pentru partida lor. A fost și în comuna Brusturi, unde ar fi și dormit noaptea *Darányi János*, aducând în ziua alegerii dimineață pe alegătorii ca pe o turmă, în frunte cu învățătorul lor *Traian Nicodin*, care ca și la alegerile trecute, așa și în decursul alegerii acesteia, s'a purtat așa de brav în crîșma lui *Moskovitz*, încât la urmă nu putea birui să umble numai pe două picioare, ci-l trebuia patru, ca să se miște din loc.

După comuna Brusturi au venit și alegătorii din celelalte comune din notariatul Băneștilor, conduși de notarul lor *Szerényi*, asemenea ca o turmă având încă și lăutar și clănetas, căci fiind ametiți de spirt aveau poșta și de joc.

După-ce se adunară alegătorii întreg notariatului Bănești, atunci corteșul *Darányi János* ofițier la comitat în numele turmelor de vite cuvântătoare adunate, a propus patru membrii de încredere dintre țărani și anume, doi din notariatul Bănești și doi din notariatul Ciuciu, — însă un țaran din Ciuciu abize și și atunci cu mare silă se primii în locu-l popa *Laurente Jaga* din Măgulicea, pe care mulți alegători când au votat nu l'au văzut în sala de votare, ci pe cum s'a observat a griji în altă sală de sticlele cu vin, ca să-și poată stămpăra sufletul.

Notariatul Ciuciu întreg, încă a fost pe partea candidaților oficioși — făcând excepțiune numai comuna *Aciuva*, a cărei alegători la îndemnul învățătorului *Valeriu Vojdea* au votat și cu candidații noștri.

Ceva încă și mai ciudat din notariatele Bănești și Ciuciu; câți alegători au fost întrebați, toți au mărturisit, că până în ziua alegerii nu au căpătat nici un sfat dela preoții și învățătorii lor, cu cine ar fi bine să voteze, deci au fost siliți să se alăture la candidații oficioși; prin urmare s'a putut și se poate observa, că preoții din aceste două notariate — onoare excepțiunilor, în loc să se intereseze de cele sufletești și naționale ale credincioșilor lor, se interesează cum să-l mulgă și tundă ca să fie în totdeauna burta lor plină.

Alegătorii din notariatul Pleșcuța afară de alegătorii din Talagiu și Aciuva câți au fost la alegere au votat cu candidații noștri — mai cu seamă alegătorii din comunele: Rostoci, Gura-văi și Pleșcuța. Din notariatul Pleșcuța nu am observat la alegere nici un preot.

Alegătorii cari au fost pentru candidații oficioși atât înainte cât și după alegere, au fost

săturați de rachiu, plătit după cât s'a putut observa din mâna notarilor.

Un alegător.

In Tauș.

Aici asemenea a căzut lista națională. Causa este că în cercul acesta n'avem nici un singur conducător adevărat. Preoți și învățători certați între sine și fără nici o trecere la popor, pentru că nici când n-au stat la înălțimea chemării lor, nu cumpănesc nimic în lupta națională, chiar de ar avea într'un moment ori altul bunăvoința. Iți era mai mare durerea văzând cum pe *Nădășeni*, îl ducea notarul jidan de acolo *Iung* cu numele și birăul pocitură *Horga*, ca pe o turmă de vite. Ba ovreul *Iung* a fost atât de obraznic, încât înaintea urnei rupea țidulele candidaților noștri dela alegători din mână și le dădea de a lor. Dl *Sever Bocu*, care a fost marlor la obraznicia aceasta a jidanului a și făcut arătare criminală la procuratură în contra sa. Președintele, contele *Königsegg* s'a purtat drept. Candidații naționaliști au căpătat 29 voturi, cele mai multe din *Tauș* și *Minișul de sus*. Fie-le spre laudă!

In Totvărădia.

În Cercul Totvărădiei am eșit învingători. Aleși au fost *Petru Muntean* și *Ioachim Turcu*, cel dintâiu intrând 137, al doilea 128 voturi. A mai intrunit pe lângă aceștia și dl *George Moldovan*, comerciant în *Govoșdia*, un viguros luptător pe valea *Murășului* 124 voturi dar fiindcă numai două locuri erau vacante, n-a rămas ales. Contracandidații unguri *Dr. Kabdebó* și *Tompa Ferencz*, au căzut, intrând câte 87 voturi.

Corespondentul nostru ne comunică că alegerea s'a protestat din partea țagărului, care spumegă de furie, lipsind de slujbă pe un șumar român din *Lupești*, *Ion Sere* cu numele, care din greșală a pus în urnă lista românească.

Laudă se cuvine în prima linie — scrie corespondentul nostru — conducătorilor bravi cari și-au dat mâna și au luptat voinicește; și se înțelege Românilor bravi, mai ales din comunele *Lupești*, *Govoșdia*, *Vărădia*, *Baia* și *Șoroșag*, cari au ascultat de conducătorii lor.

In Cuvin.

Aici scandalele și batjocura de legi și de cinste a fost doară fără păreche. Corespondentul nostru ne scrie:

Cuvin, 5/18 Nov. 1904.

Iubite Domnule Redactor!

Ca în toate cercurile din comitat, așa și în cercul electoral *Ghioroc*, la care aparțin comunele: *Covasinț*, cu 162 alegători; *Cuvin*, cu 117; *Miniș*, cu 38 și *Clărova* cu 18, toți români, apoi *Ghioroc*, cu 122 și *Uj-Păuliș*, cu 34 alegători maghiari și nemți, s-a ținut alegerea de membrii comitatensii Joi, 4/17 Nov. a. c. Alegerea s'a ținut în *Ghioroc*. Președinte de alegere: *Koncz Daniel*, cassar dominial în *Ghioroc*.

Din partea stăpânirii au fost candidați: *Dr. Baros Ferencz*, protopretorele *Aradului*; *Bufta Miklós*, notarul din *Covasinț*; *Tabajdi Gyula*, notarul din *Ghioroc* și *Moneza György*, notarul din *Cuvin*, tot persoane oficioase, iar din partea clubului național român comitatens au fost candidați: *George Popoviciu*, protopop în *Arad*, apoi dl *Dr. Ioan Raț*, avocat în *Șiria*; *Dimitrie Popoviciu*, învățător în *Cuvin* și frunțașul țaran din *Covasinț Gavra Berzovan*.

Alegerea, dacă peste tot aceasta alegere se poate numi, a decurs într'un mod nu se poate mai scandalos. De când e *Ghiorocul* atâta corupțiune, răpire de voturi și batjocuri la adresa scumpului nostru neam și popor nu s'a mai putut vedea. Notarășii candidați și îndeosebi notarul *Moneza György* din *Cuvin*, (care umblă beat cu zilele *N. Red.*) s'a făcut de cap, bagseamă a voit, ca prin toate aceste să-și spele multele scandale publice ce le săvârșesc, recomandându-se în grația superiorilor săi. Încă un om să-și bată joc atât de fără rușine de poporul ce-l hrănește, rar s'a mai văzut. Bine face, numai tot așa și înainte! În ziua alegerii cancelaria *Cuvinului* a fost adevărată crâșmă, unde alegătorii erau prinși cu forța și adăpați apoi duși la vot. (Martori oculari spun că *Moneza Gyuri* mort de beat în șanț se sărută cu alegătorii, se înțelege și aceștia în starea

lui. Notar comunal! *Nota Red.*) Și de câte ori nu a această așa și de altădată fără a fi alegere. *Ghiorocul*, cum să se lase el mai jos, că doară e satul vecin cu *Cuvinul*. Aici, fără nici o genare și rușine și în fața președintelui de alegere, sala de votare era arangiată cu tot felul de bănturi aduse în strade cu coșercile. Iar câți aici nu încăpeau erau duși în podrumul arăndașului din vecini. Demoralizarea era la culme. Nu se vedeau decât oameni beți și beți. Pe lângă aceste, cine nici prin astfel de mijloace cinstite nu putea fi capacitat, și erau mulți de aceștia între *Româniștii* noștri, onoarea și cinstea lor, dispreț și rușine celor otrăviți, au fost insultați, palmuiți și batjocoriti publice. Sedulele erau rupte cu forța dela alegători atât afară, cât și în sala de votare.

În fața acestor ticăloși nemi pomenite într'un stat de drept, învățătorul din *Cuvin*, *Dimitrie Popoviciu*, mai apoi și frunțașul țaran din *Covasinț Gavra Berzovan*, s'au văzut constrâniți de sentimentul lor de drept și dreptate și de datorințele lor naționale a protesta la presidiu în contra acestor ticăloși și silnicii nemi pomenite apărând energic cinstea și demnitatea poporului bruceat și batjorit din partea acelor care hrănește din belșug, pentru că a venit, ca să-și exercieze cel mai sfânt drept cetățenesc, cerând înlăturarea grabnică din sala de votare birarilor și notarilor corteși precum și sistarea adăpării cu rachiu, dar vorba aceea: „*tu cul te bate, țurcu te judecă*” fără rezultat. În fața acestor stări triste și dureroase, mulți dintre alegătorii români s'au depărtat indignați de atâta neomenie și ticăloșie, pentru că intrare și așa nu aveau numai dacă votau cu candidații oficioși, altcum erau insultați și batjocoriti.

Iată alegere cinstită și curată, iată voința poporului mult trimbitată, și apoi să mai zică cineva că aleșii nu reprezintă poporul, nu reprezintă comitatul.

De corteșirile și apucăturile înainte de alegere nici nu mai vorbesc, pentru că atât acele, cât și ceste petrecute în ziua de alegere, nici condeiul cel mai dester nu le-ar putea arăta și descrie. Iar cele spuse și până aci sunt numai o istorisire palidă a celor petrecute și întâmplate.

Între astfel de împrejurări într'un adevăr triste și dureroase, candidații noștri au căzut toți până la unul cu 48—49 voturi contra 250—260. Astăzi nici că se putea.

S-au purtat bine preoții: *Moțiu* din *Cuvin*; *Micloși* și *Cure* din *Covasinț*; *Pelle* din *Miniș*; învățătorii: *Popoviciu* din *Cuvin*, *Papp* din *Covasinț* și *Coșa* din *Miniș*, cari în tot decursul alegerii au stat cu poporul animându-l și îmbărbătându-l.

A făcut însă impresiune foarte rea ținută preotului *Putici* (Și aici un *Putici*? Să-i fie rușine *N. Red.*) și a învățătorului *Iliș* din *Cuvin*, cari pe lângă că înainte de alegere corteșiau cu străini în ziua alegerii de rușine abia la 4 ore au venit la vot și atunci au votat cu străinii, (Bravo vouă preot și învățător Român! *N. Red.*) iar după alegere au petrecut până noaptea târziu la casino maghiară din *Ghioroc* unde s'a dat un magnun aldămaș pupându-se și îmbrățișându-se cu străinii și jidanii, poate de bucuria căderii listei românești. Halal de așa conducători.

Am aflat de bine a vă publica respectiv împărtăși aceste pentru „*Tribuna*”. Înferând după merit pe ticăloși.

Un alegător.

In Curtici-Macea.

Cu adâncă întristare raportez, cum că aici lista candidaților noștri a căzut, și încă în așa mod, la care nici pe departe nu ne-am așteptat.

Domnii dela comitat observând mișcările ce s'au pus la cale de către amândoi preoții locali, — cari mult au ostenit a trezi poporul „dă somnul cel de moarte”, informând poporul despre folosul și înaintarea ce o poate aștepta dacă vor intra la comitat câți mai mulți *Români* cu durere față de binele lui, — zic, domnii au fost luați pe grije și astfel au oferit un pact — altmintreia destul de concesiv — ca dintre 4 locuri să le putem îndeplini prin doi de al noștri.

Fiind dorinți, ca prin luptă să se mai oștălească simțimentele poporului, să ajungă la conștiința de sine, — pactarea s'a delăturat cu enucliațiunea, că „sau tot, sau nimic”!

Și eram buni bucurători că poporul era suflețit pentru a trânti „lista domnilor”.

Pornirea măreață a poporului prin diferiți înșelăciuni și amenințări a fost însă zădărnice!

Domnii dela comitat Ingrigiatii poate în urma atacului făcut în prețuita noastră „Tribună“ contra protopopului „cel atât de curat la mână“ din Radna, s'or pitulit și cu multă speculațiune orășins la „car“ pe dl Dr. Ladislau Hamory ablegat în casa țării.

E de observat, că până-acuma domnii dela comitat au arătat prin mai multe semne, că sunt cu multă ură față de dl Hamory, cu toate acestea însă având acuma trebuință de el, i-a stimulat ambițiunea năimindu-l cu denumirea lui de președele al acestei alegeri.

Comitatul prin aceasta apucătură s'a ajuns scopul căci ascuns la spatele acestui domn, poate orice, că întru nimic n'a manevrat...!

Dl Hamory apoi s'a și silit din toate puterile, ca să mulțamească domnii dela comitat distincțiunea primită cu atâta bucurie copilărească.

D-sa ține în arândă dela d-nii Mocioni proprietatea cea mai estinsă din hotarul Curticiului; aici au pământ partea cea mai mare a locuitorilor noștri.

Dl Dr. Hamory atât el însuș cât și prin arătații săi fiește căruia arândator a declarat, că toți aceia, cari n'or vota cu lista domnilor, nu mai au ce căuta în pusta lui, căci nu capătă pământ nici pe bani, nici în parte.

Cu toate aceste ademeniri și amenințări, ai noștri nu se vedeau a se da legați.

Dar d-sa s'a îngrijit, ca să aibă pe lângă mine și un încrezut și încă român „că dacă ajung ai noștri la casa comună cu dorul de a-și da votul pentru cine-l trage inima, apoi să-l stea în cale și cu toate modrurile să-l abată cătră treaba domnilor“.

Acest „puzleu“ cu rol așa de însemnat, e deja cunoscut dela alegerea dela ablegat, căci și atunci cu atâta neobrăznicie a stat front contra candidatului nostru național dl dr. George Popa.

Să-l ținem oare vrednic ca să-l pomenim?! — br!!

Pentru persoana lui nici aceasta atențiune nu o merită, dar îl amintesc în legătură — deși în contrast trist — cu acela al cui e?

Este fiul nevrednic — al vrednicului — de ordinioară sincer și credincios luptător național, fostului preot din Curtici: Moisa Mladin.

Durere că fiul Nicolae — de presinte „șogărt“ — în neguțătoria Anei Bogdan — a uitat totul pe tatăl său. Să sperăm, că odată, poate când se va trezi că are minte — memorie? — își va aduce aminte, că a avut un tată cinstit, președele de toți Români.

Dar am teamă, că zăpăciala l-a cuprins mâncând dintr'un blid cu domnii, ș'apoi va fi prea răzuiu pocăința!

Acest om uitat de sine, a făcut la poruncă... cele mai neobrasnice abuzuri.

Alegătorii până ce ajugeau la urnă, au trebuit să treacă prin cinci „uși“ deși bărbații noștri de încredere am pofit dela president ca să nu între alegătorii prin atâtea sucituri, ci de-a dreptul în sala de votare dar dânsul a aflat mai priincios... a ordona contrarul.

S'a început votarea, cu ce a început și hărțuirea între alegători și cel puși pe la uși, așa încât până ce ajungia alegătorul la ușa din urmă treceau sudorile: uita nu numai că pentru ce venit, dar și chiar numele lui! —

La aceasta manoperă avu rolul cel mai însemnat sus atinsul „șogărt“ căci prin el ține presidentul ca un lanț legătura de cortezie dela ușa primă, până la urnă.

Am așteptat, că dl dr. Hamory ablegat în casa țării va îndeplini rolul său onorific, cu mai multă conștiință și de dragul acelora, cari până-aci au luat numai în taină, nu se va abate dela drepturile presidiale. Până-aci astfel de cavalier am ținut.

Văzând alegătorii, că ce greutăți li-se pune în calea asedierii dreptului constituțional, cei mai mulți s'au retras.

Cu astfel de machinațiuni apoi au ajuns „domnii“ învingători asupra poporului. S'a ales: Dr. Balnoky, Szikszai Lajos, Zacharia Arpad și rădăcicul Mladin și nu Corneliu Mladin precum a vestit: toate locurile deci le-am pierdut.

Acest rezultat este pentru noi cât se poate de doboritor, dar nu trebuie să fie aceasta păcănie împreună cu desnădăjduire, căci de acum trăind poporul în luptă pe toate terenele constituționale culturale politice naționale, va deveni

tot mai luminat mai conștiu de drepturile sale. Avem nădejde și suntem siguri, că la alte alegeri de interes general național, punându-i-se în cale prin domni sau alți pociți pedeci ca cele de sus va avea curagiul de a-și face drum la urnă, dacă nu altcum apoi și cu virtutea pumnului: și va vota nu pe străinul de neamul lui, ci pe al lui, dela cari poate cu drept aștepta mântuirea!

Un alegător.

In Cermel.

Una dintre cele mai frumoase lupte s'a dat în cercul acesta.

De când e lunca „luncă“ — scrie corespondentul nostru — nu cred să se fi purtat o luptă mai frumoasă ca cea dela alegerile de acum.

Părintele Dimitrie Popovici din Cermel, Teodor Petraș și Cornel Ursuș preoți, Iosif Vuculescu proprietar în Șepreuș, aceștia sunt bărbați cari ne-au câștigat isbânda frumoasă în cercul cucerit acum întâia oară din mâinile străinilor. Ținut-au între dîșii sfat și pe urmă pe o vreme rea, plecat-au din comună în comună chemând alegătorii la un loc și sfătuindu-i să nu voteze pe străini. Și bunul Dumnezeu, a dat gând bun țărănilor noștri — scrie corespondentul nostru — ascultându-ne, cu mare însuflețire au mers la urnă să voteze pe al noștri.

Din comuna Șepreuș au fost duși aproape toți, peste o sută alegători, chiar și unul bolnav la vot.

Învingerii noastre, observă corespondentul, — ca toate invingerile, cari numai prin jertfe se pot câștiga — i-a căzut însă jertfă dl Iosif Vuculescu, căruia în urmă i-au aprins toate nutrețurile din anul acesta în valoare de 8 mii cor.

Fie-le de bine! Dumnezeu să le respătească! Mângâiere și bucurie aflăm însă în acea că gloria și învingerea e românească. Ear noi numai datorința ne-am împlinit față de neamul nostru — ne scrie corespondentul.

Cu durere trebuie să spun că frații Popoviciu, Apăteu și Berecheu, ca în totdeauna nici nu voiesc să știe de noi și de treburile noastre ci cu ispanii domniilor petrec și pe voia lor seduc poporul, — ba apăteanul s'a dejosit până acolo petrecând cu ispanii la băntură toată noaptea, dimineața ca un p... s'a dus la biserică și a servit Dumnezeiasca liturgie și după serviciu iarăși s'a dus în tabera lor să bancheteze mai departe. Această faptă a indignat mult poporul și pe cum se aude voiesc a face arătare la locul competent. Au însă Apăteanul un învățător, Petrescu acela e tata lor, de el ascultă poporul, e harnic și în școală și în afaceri naționale, și numai lui, ear nu preotului se poate mulțumi că în rîitul acesta au fost al noștri poporeni.

Astfel de preoți ca frații Popoviciu cari nu mai de trântori în cosniță ar fi buni, nu mai de Dumnezeu.

In Fazekas-Varșand.

Corespondentul nostru ne scrie:

Românii din comuna noastră au fost la culmea chemării lor, scoțând învingători pe candidații noștri naționali și anume, pe economii de aici: Petru Bătrân și Toader Bozgan.

In Buteni

Nu știm din ce cauză, dar însuflețirea între Români era foarte slabă. Deoparte presiunea și intimidarea poporului, din partea notarilor, scriitorilor, plășilor și a tuturor persoanelor puse în serviciul „domnilor“ au constrins bietul popor a vota contra candidaților români și a se instrăina de conducătorii săi firești, preoți și învățători; de altă parte ideile socialiste și baptiste cari în sfîrul poporului din acestea părți au prins rădăcină destul de tari, încă au contribuit la slăbirea Românilor.

Cu toate acestea țineam ca sigură isbânda, căci partea cea mai mare din alegători, deși cum ziserăm, nu prea însufleții, dar votau din greu cu lista Românilor, deși plășii comunali, le stăteau în cale, în ambit și le puneă, cu puterea, ședulă oficioasă în mână. Ședintele române erau așa dese încât cele oficioase abia se puteau observa câte una.

Dar aceasta stare îmbucurătoare nu ținu mult. Îndată după sosirea Cuiedanilor și a Hodișenilor în frunte cu tinerimea română din Buteni

— care-i întâmpinase în marginea comunei — și cari veneau cântând „Sus opincă“ prin ce și Români mai reci începură a se mai însufleți pentru lista Românilor — ne trezirăm că sosește — chemat prin telefon — fibirăul Bolyos din Șebis, pentru a scăpa patria de premejdia valahă. Cum intră „Măria-Sa“ în sala de alegere și văzu primejdia ce amenința patria, numai decât dispuse sergentului jandarmilor, ca pe protopopul Georgia să-l îndrume afară din cancelaria primă („purgator“ cum o numeau Români) eventual, dacă s'ar o-pune, să-l scoată cu brațul. Cedând puterii și protestând, protopopul Georgia a eșit în curte unde începu a enara celorlalți Români frunțași cele întâmplare. Părându-i-se fibirăului că nici atâta nu e destul, a dat ordin sergentului ca pe protopopul Georgia împreună cu toți inteligenții români să-i provoace a se îndepărta și din curtea casei comunale ceea-ce sergentul a și grăbit a îndeplini. În urmă bag seama i-s'a părut „Măriei Sale“ că totuși aceasta ar fi prea mult, eată că pe când protopopul Georgia și Dr. Grozda protestau în fața sergentului că procedura aceasta e ilegală și incorectă, se prezintă un alt geandarm care comunică sergentului că d-l fibirău își revocă ordinul, având deci inteligența română dreptul a sta — în curtea casei comunale. Apoi e destul și atâta dacă în apartamentele casei comunale, zidită din sudoarea și pe spinarea bietului opincar român, loc au numat jidovii și atți străini venetici.

Depărtat protopopul Georgia din „purgator“ alegerea luă îndată altă față. Plășul din Buteni putu, pe ambit, în liberă voce a distribui ședintele oficioase, a-și împlini „porunca“ cum zicea el. Scăpat din mâinile plășului, alegătorul era luat de braț de notarul său și dus prin „purgator“ în sala de votare. Aici, de cuteză careva să voteze cu ședula Românilor, era momentan în „cartea neagră“ a notarului, apoi ține-te dacă ajunge acasă: șicane, execuții, tobă etc. Astfel bietul Român trebuia să primească și să voteze cu ședulă oficioasă. Prin acestea și multe alte abuzuri și ilegalități și pe cari Români le priveau nepuțințioși străinilor, le-a succes a-și forma o maiortate zdrobitoare în urma căruia aleși au fost toți candidații oficioși: Kuryksy Iván notar în Buteni, Bognár Károly notar în Cuiediu, Márkovics József notar în Chisindia și Iuliu Bodea preot în Buteni.

Acesta din urmă a intrunit aproape toate voturile, figurând ca candidat în ambele liste, cu toate că în conferința Românilor s'a decis și dânsul a declarat că va refuza cu toată hotărîrea candidarea sa și din partea străinilor prin ce ar abusa de numele său; ceea-ce preotul Bodea n'a făcut nici înainte de alegere, nici — la dorința protopopului Georgia — sub decursul acestuia prin ce a dat străinilor, voce liberă de a cortezii printre Români cu numele unui preot Român în defavorul Românilor. — Aceasta împrejurare a produs în inteligența română și mai virtos în sfîrul preoțimii, cea mai mare nedumescire cu privire la caracterul național și ținuta politică a preotului Bodea.

Căci ne întrebăm: cum se poate ca un preot Român, care înaintea superiorilor și înaintea publicului român se bucură de atâta încredere, — deoparte în conferința Românilor să se dea cel mai înflăcărat Român și primește a fi candidatul Românilor; de altă parte să cocheteze cu străinii, numai pentru a-și asigura reușita persoanei sale? Ce politică este aceasta?

Ca de încheiere amintesc că vrednicul preot din Văsoaia, Stefan Stan, încă era să fie scos din „purgator“ cu jandarmii dacă nu protesta bărbatul de încredere Ioan Borlea Inv. în Cuiediu — pofind ca în cazul acesta să fie scoși și ceilalți 10—12 inși cari facuseră „purgatoriul“ în crîșma formală. La aceasta fibirăul decât să-și peardă agenții, de cari avea așa mare lipsă, mai bine a cedat și astfel părintele preot Stan a stat până în sfîrșit în „purgator“ delectându-se în alegerile ce se fac în constituționala Ungarie.

Unde ești dreptate?

Alegător.

In Bărzava.

Aici pierderea noastră a fost dintre cele mai simțitoare. Am pierdut, în urma nelegiuirilor ne mai pomenite, întreaga listă românească.

Cauza, ca și aiurea, și în noi și afară de noi. Afară de noi, stau obrazniciile ovreiului Seidner, care stăpânește azi acest ținut de pe valea Murășului. Corupția, infricarea, siluirea nu s'au putut doar făptui mai fără rușine ca și cum făptuitu-s'a de acești ovrei. Unul dintre candidații stăpânirii, jagerul din Bărzava Romay Imre, amenința prin șumarii săi pe alegătorii cu gloabe de pădure și atâtea și atâtea altele.

Correspondentul nostru ne scrie următoarele: Deci dupăcum puteți vedea am căzut, deși am luptat din toate puterile. Cauza la acestea a fost abuzurile nemaî pomenite, apoi nerușinatele cortesiri a jidanului Seidner, și în mare parte lipsa de conducători. Deja dela început jidanul ca președinte denumește bărbații de încredere, după ce, onoare Conopenilor, căci de nu erau așa rămănea, dar ne-am dus în cancelarie unde de nu erau jendarmi, doar sbura jidanul pe fereastră. Era luptă pe moarte și viață pentru alegerea bărbaților de încredere. Sa început apoi votarea, au început nevoieșii de Odvoșeni în frunte cu nerușinatul lor primar Popescu, cari toți afară de 7—8 au votat cu străinii. Deci dela început bucuria era mare în Israil. Bucuria aceasta a dispărut pe un moment când au ajuns Conopenii la rînd. Aceștia toți afară de jidanii, și 3 rătăciți, cu fruntea deschisă și neînvinși votau pentru candidații români deși căpăii jidanilor voiau a le schimba ședulele, dar aceștia îi respingeau cu dispreț. Au ajuns apoi iar la rînd înrușinatii berzovanii cari iar mai toți votează cu străinii. Tot astfel s'au purtat cei din Monoroștia, Gros, Dumbravița și Batuța, din acestea comune foarte puțini au votat cu ai noștri, ba din Batuța nici unu cu noi, toți cu străinii. Slatina în frunte cu vrednicul preot Medrea, a votat afară de unu întreaga cu candidații români. Onoare lor! Astfel străinii au fost aleși de români, iar noi am căzut. Din Dumbravița au votat 140 de oameni, dintre cari 4—5 cu noi, ceilalți toți cu străinii. (Dumnezeu nu mai face ziuă pe ei, ci tot în întunec să-i țină). Poate mai votau ei, cel puțin jumătate cu noi, deși pe toți i-a adus Seidner pe spesele lui, și le-a dat papricaș și băuturi, dar notarul nostru Knauer cu scrietorul notarului din Șoimoș, și cu primarii din Odvoș, Conop și Bărzava schimbau ședulele la toți, și noi nu puteam face nimica, pentrucă la ușa cancelariei stăteau jendarmii și nu ne lăsau să intrăm ca să putem protesta contra abuzurilor lor. Noi pe afară ne luptam și împărțiam ședulele cu candidații noștri iar în cancelarie le luau dela oameni și le dau de ale străinilor. Aici s'a văzut mai tare lipsa de conducători așa d. e. din Dumbravița nu a fost nici preot nici învățător cu poporul, au rămas acasă nu s'au interesat de fel, din Gros așa, Maxim Popescu nu și-au putut lua atâtea timp ca să vină și el cu alegătorii, și acesta a rămas acasă, tot așa a rămas acasă Hodiș din Berzova deși chiar eu l-am rugat să vină între oameni. Nu a venit și nici nu a votat, să vede că să teme de Seidner. A luptat brav, învățătorul Pleș care e un bărbat foarte energic și se poate lega speranța de el. Asemenea bărbătește s'a purtat Grigorie Caba din Conop, acărui merit e, că întreaga comună a votat cu candidații noștri.

Din străinătate.

O scrisoare interesantă. Vestitul milionar din Moscova dl Perloff a primit următoarea scrisoare dela doamna Stössel trimisă chiar dela Port-Arthur:

Vă trimet această filă de hârtie, din care veți vedea, că misiunea noastră este de a îngrijii și ajuta pe apărătorii noștri din Port-Arthur. Apelez la D-voastră, și la generosul oraș Moscova. Binevoii dar vă rog, a aduna bani dela bogații locuitori ai acestui oraș, și a trimite pe numele meu un cec prin »Banca Ruso-Chineză«. Să facem ce putem pentru nenorociții noștri, cari la sfîrșitul războiului vor fi trimiși în Rusia. Sunt printre ei unii, cari și-au pierdut amândouă brațele, alții au pierdut un braț și un picior, alții vederea, earășii alții răniți la șira spinării vor rămănea infirmi pe toată viața lor. Sunt foarte mulți nenorociți. Ajutați-ne, iubite domnule! Ați fost totdeauna așa de bun

și amabil. De sigur, că mulți vor imita exemplul D-voastră

Bărbatul meu vă salută.

Când se va termina războiul, ne vom revedea în Moscova. . . .

(ss) Vera Stössel.

Barcelona. În Orașul Barcelona în seara de 20 Noembre st. n. o bombă a făcut explozie în palatul primăriei în următoarele împrejurări:

Doi indivizi au adus portarului palatului primăriei un coș afirmându-i că l-au găsit. În fundul coșului era ascunsă bomba. Portarul văzând că din coș iese fum, îl aruncă. Bomba făcu atunci explozie.

Sunt 11 răniți, din cari 9 în mod grav. Stricăciunile pricinuite de explozie sunt foarte mari.

Spania contra Marocului. Din Madrid se vestește, că comandamentul de corp din Barcelona a primit ordin din partea ministrului de război, pentru a face demersuri în privința mobilizării unor regimente și a transportării eventuale a acestora. Regimentele aparțin corpului de armată catalonian și sunt destinate ca la cas de nevoie să intre în Maroc în senzul acordului franco-spaniol. Ambele regimente ar debarca pe litoralul dintre Centa-Tetuan-Tanger.

Earășii măcelurii armenestii. Relativ la uciderea locțiitorului patriarhului armean din Achtmar și a secretarului său, mai aflăm următoarele din Constantinopol, asupra împrejurărilor în care s'a săvârșit crima:

Revoluționarii au atacat satul Narek, intrând în el. Kurzi, jandarmii și soldații turci au înconjurat satul și a urmat o luptă de împușcături. Mai mulți jandarmi au fost uciși. Revoluționarii armeni au isbutit să fugă.

În urma acestora monseniorul Arsen (locțiitorul Patriarhului) s'a dus la Narek, și a trimis valiului un raport despre groaznicele fapte ce le văzuse.

Valiul a ordonat arestarea a șase kurzi și imediata transferare a caimacanului.

Arsen a fost apoi ucis. El primise amenințări de moarte dela căpitanul de jandarmierie Halif Effendi.

Războiul ruso-japonez.

Dela Port-Arthur.

Mucden, 23 Nov. Aici sunt în curat, că asupra sorții Port-Arthurului nu se mai poate dispune. În cartierul general rus însă sunt convinși, că garnizoana se va apăra cu încordare desperată până la extrem. Aici se crede, că orașul este încungiuat cu șanțuri, așa că și după căderea forturilor, din jurul cetății, aceasta se va putea ține încă cât-va timp. Și dacă orașul va fi căzut, forturile de pe litoral vor putea încă mult timp rezista și nu este improbabil că Japonezii să cuprindă aceste forturi înainte de ce ar sosi flota Baltică la Port-Arthur. Dacă ar fi adevărat și faptul, că garnizoana n'ar fi decât de 4000 soldați, nici atunci n'ar avea să însemne asta mare pericol, deoarece pentru o linie considerabil de scurtată atâtea putere ajunge pentru a desvolta rezistență suficientă.

Sanghai, 23 Nov. Rușii cari mai pe urmă au căzut prizonieri la Japonezi, spun

că ctinct vase de război rusești au devenit incapabile de luptă în urma focurilor de artilerie japoneză.

Chinezii sosiți din Port-Arthur la Mucden povestesc, că dispoziția asediaților este însuflețită. Garnizoana este de 40.000 apărători. Se pretinde, că orașul se va putea ține până la sfîrșitul lunii lui Ianuarie.

Faima morții lui Kuroki.

Londra, 23 Nov. În Mucden și acum se menține faima, că generalul Kuroki murit din disenterie, cu toată desmintirea zădarnică din partea cartierului general japonez. Această faimă este respândită de Chinezii sosiți din cartierul general la Mucden.

Soartea vasului Rastoropny.

Petersburg 23 Nov. Aici este aspru condamnată fapta comandantului vasului Rastoropny, că a aruncat în aer vaporul. Se crede, că comandantul nu a înțeles ordinul primit din Port-Arthur.

Din Mandchuria.

Londra, 23 Nov. Lui »Daily News« i se telegrafează din Mucden, că acolo s'a auzit un teribil bombardament. Peste tot se crede, că s'a început o luptă mare și că aripa dreaptă japoneză a început deja asaltul general. Kuroki se sforțează cu extremă încordare să încungiuie aripa stângă a armatei ruse, ear această încercare a sa, poate deveni fatală pentru armata rusă. Armata rusă sosită dela ultima luptă încoace este de 40.000 oameni.

O coloană rusească s'a arătat la 40 kilometri spre ost de aripa extremă a armatei japoneze. Cavaleria japoneză s'a angajat la luptă cu Rușii, făcând mulți prizonieri dintre aceștia. Rîul Taitse a înghețat și Pien-Si-Cu.

Tșunguzi în armata japoneză.

Paris, 23 Nov. Lui New-York-Herald i se telegrafează din Mucden: O bandă puternică de Ciunguzi, care consistă din 3000 oameni și este perfect organizată, a apărut la ost de Linminting, condusă fiind de către ofițeri japonezi. Aceste bande neliniștite trupele ruse, amenințând linia ferată.

Rusia nu vrea pace

Londra, 23 Nov. Contrar vestei repetite că ministerele de externe ale Franței, Angliei și Statelor Unite se silesc din respuse să facă pace în Extremul Orient între beligeranți Daily Mail este informat, că puterile sus pomenite au căutat numai să afle dispoziția beligeranților cu privire la încheierea păcii fără să facă propuneri concrete. La Tokio lumea este învoită să se pună pace, dar se cere ca prim demers să-l facă Rusia. La Petersburg însă deocamdată nime nu vrea să știe de pace.

Turcii contra Rusiei.

Berlin, 23 Nov. Din Constantinopol vine știrea senzațională, că flota turcească a primit ordin să plece în porturile din Marea Neagră întregind în același timp flota încă cu 3 pantere noi și cu un torpilor. La ambasada rusească se ia aceasta drept demonstrațiune împotriva Rusiei.

Aplanarea conflictului dela Hull.

Londra, 23 Nov. Faptul că Anglia și Rusia a cercat pe împăratul Francisc Iosif pentru a denumi un al cincilea membru în comisiune pentru cercetarea incidentului dela Hull, întârzie până mare aprobare în Anglia și se zice

aceea amenințată prin diferendul acesta, va fi felul acesta definitiv asigurată.

Londra, 25 Nov. Lunii Rușii au ieșit în întăriturile Cinevasan, dar Japonezii i-au respins. La Port-Artur sunt în spitale 20.000 Ruși.

Japonezii au prins o corabie mare cu 30.000 cutii de conserve de carne în preț de 1/2 milion) care voia să treacă în Port-Artur, unde Rușilor li s-a isprăvit alimentele.

Pe toată linia de război se așteaptă încăierare mare hotărâtoare.

Tovărășia opoziției.

— Telegramă. —

Budapesta, 25 Noembrie.

Căpeteniile diferitelor partide politice maghiare, în urma invitării lui Kossuth, sunt pe cale de a cădea la învoială nu numai asupra chipului cum să trântescă dela cârmă pe Tisza, ci și asupra modului cum să lupte împreună la nouile alegeri.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 25 Noembrie 1904.

— **In Consistorul plenar** ce s'a ținut miercuri sub prezidenția Prea Sfinției Sale Episcopul Ioan I. Pap de față fiind arhimandritul Aug. Hamsea, protosincelul R. Ciorogariu, protopopii: I. Groza, G. Popovici, C. Gurban și V. Beleş; preoții: Traian Națian, D. Muscan, apoi d-nii Dr. N. Oncu, Gava Raicu, Russu Șirianu, G. Purcariu, Gerasim Serb, G. Lazar, Em. Ungureanu și Dr. A. Cozma, — s'au luat hotărâri cu privire la îndeplinirea protopopiatelor vacante al Șiriet și Halmagiului. Se va publica în curând concurs, comisar de alegere la Șiria a fost numit dl R. Ciorogariu iar la Halmagiu dl V. Beleş.

În aceeași ședință consistorul plenar, prin glasul d-lui Dr. Oncu, a felicitat pe dl Ciorogariu din incidentul că P. S. Sa Episcopul l'a înălțat la gradul de protosincel.

După ce s'a terminat ședința, P. S. Sa reținut la masă pe membrii consistorului, după cum a fost oaspele P. S. Sale și dl Dr. P. Barbu, profesor în Caransebeș, care treceuse prin Arad.

— **Procese cu grămada.** *Procuratura din Oradia a dat pornit și alte procese în contra noastră. De astădată procuratorul ține să-și facă de lucru însă și cu deputatul A. Vlad și fostul candidat la Pecica, dl Dr. G. Popa, încriminând vorbirile ce omnia lor au ținut la Pecica. Aflăm că unii omni sus puși dela stopânire ar fi zis că aici dl Vlad nici dl Popa nu vor mai face încercături (nem fognak alkalmatlankodni!) la viitoarele alegeri. Pe atunci vor fi adică în temniță.*

Dl Dr. Popa a și fost citat la poliție; tot așa și redactorul nostru responsabil Sever Bocu.

— **Necrolog.** Primim și publicăm cu tristare următoarea veste de jale:

Subscrișii cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor amicilor și cunoștinților, că prea iubitul și neuitatul nostru frate, unchi și cumnat **Pavel Moga**, paroh gr.-or. în Tornia, după un morb îndelungat și greu, împărțit cu sf. Taine, a încetat din viață, în 10/23 Noembrie la 1/8 ore a. m. în al 31-lea an al etății și al 31-lea al preoției. Re-

mășițele pământești ale scumpului defunct s'au așezat spre odihnă eternă, dela locuința proprie în 12/25 Nov. la orele 10 a. m. în cimitierul bisericii gr.-or.-rom, din Tornia. *Tornia, la 10/13 Novembre 1904.* Fiel țărîna ușoară și memoria binecuvântată! Văd. Elisaveta, născ Mangra ca soție. Vasiliu Mangra, protosincel, vicariu episcopesc în Oradea-Mare, Romul Mangra, paroh gr.-or. în Giriș. Arseniu Mangra, și soția Sofia Popoviciu, Georgiu Mangra și soția Mărioara Costa, Anița Mangra și soțul Georgiu Blaga, paroh gr.-or. O.-Homorog. Văd. Floare Moga, preoteasă cumnași și cumnate. Ilie Moga, econom Forsig, ca frate, cu fil Petru, Pavel și Ioan, Ioan Moga și soția paroh în Iermata, Zaharie Moga, Maria Moga, Teodor Moga, ca nepoți și nepoate.

— **Meseriași Români din Ioc** după cum am anunțat deja on. public românesc încă mai de nainte, vor țineă acum Duminică seara o petrecere cu reprezentațiune teatrală la care și pe această cale sunt invitate pr. stim. familii și singulari cari poate nu au primit invitare. Cauza va fi numai poșta dacă într'adevăr s'au întâmplat ca să nu primească.

Comitetul arangiator.

— **O chestie de onoare.** În anul trecut făcuse mult sânge rău o afacere de onoare, în urma unui conflict ce s'a ivit în Bucovina între deputatul **Dr. Aurel Onciul** și **Baron Eudoxiu Hormuzachi** și **dl Titu Maiorescu**. Dl Hormuzachi fusese învinovățit în public de dl Onciul, că ar fi cerut și primit dela d-nul T. Maiorescu ajutoare materiale pentru scopuri politice.

Afacerea aceasta luase mari dimensiuni.

Zilele acestea a apărut însă prin zărele Bucovinene o declarație a d-lui Dr. Onciul, în care acesta declară că s'a convins ulterior, că toate acuzațiunile sale pe cari le-a rostit și publicat *ilo tempore* au fost bazate pe informațiuni greșite, și cere deci în public scuze d-lor Hormuzachi și Maiorescu, pentru atacurile sale. Ceva mai mult, ca un semn al regretului său sincer, dl Dr. Onciul donează o sumă de 2000 coroane pentru „Internatul de băeți Români“ din Cernăuți.

— **Hymen.** Domnișoara Floarea Boțco, fiica învățătorului penzionat Pavel Boțco, s'a căsătorit în Arad la 19 și 20 l. c. cu Augustin Gozman vice-notar în Apatcu.

Felicitările noastre!

— **Post de medic la Mehadia.** „Drapelul“ atrage atențiunea medicilor români asupra concursului publicat la postul de medic al cercului Mehadia, dotat cu 1200 coroane salariu, 200 coroane pașal de călătorie și celelalte venituri regulate prin statutul comitatens. La cerc aparțin comunele: Plugova, Valeabolvășnița, Globurău, Toplet, Besa, Mehadia, Iablanița, Pelnic și Pecinișca, și fiind în remijlocitate apropiere Băile-Herculane, alesul poate să obțină și dreptul de a practica vara la băi. Concurenții trebuie să-și legitimeze cunoștința limbii române. Concursurile sunt a se trimite la pretura din Orșova cel mult până în 5 Decembrie st. n.

— **Un turn minunat.** Eată un turn care se zidește din sus în jos. El e un turn puternic de 60—70 metri de înalt, de piatră, și la care zidesc oamenii de zeci de ani, dar tot din sus în jos. Au început zidirea lui la vârf, și au tot venit în jos, și azi e deja colosal de mare și de greu, și tot lucrează la înălțarea lui — în jos!

Și mă rog, să nu gândiți, cum de bunăseama cei mai mulți ați gândit deja, că e vorba de vr'o minune americană! Nu. Turnul s'a lucrează în țara noastră în Ungaria, la Ocna-Slatina. Se știe că la Ocna-Slatina sunt băi puternice de sare. Se lucrează de mult la exploatarea lor. E acolo munte întreg de sare.

Așa numita baia-Cunigunda au început a o săpa de sus, din vârful stâncii de sare, în jos. Sub două boltituri uriașe, așezate și ele pe stânci de sare, s'a început săparea în jos, și scoaterea sărei. Deja dintru început exploatarea au avut ideea originală, să lase unuia din băi un început de turnuleț. Acesta era vârful viitorului turn. Cu cât a mers cu săpatul mai adânc, cu atât turnulețul rămânea mai înalt și creștea în jos.

— **Statua lui Coligny.** În curând se va ridica la Berlin, în fața castelului Imperial, statua lui Coligny, „amiralul Franței“.

Se știe că amiralul Coligny e unul din strămoșii împăratului Germaniei.

Fiica Sa însă, s'a căsătorit cu Principele Guillaume d'Orange, a căruia fiică s'a măritat cu marele elector de Prusia.

Insuși împăratul Wilhelm a comandat monumentul contelui Goertz Schiltz.

Statua are o înălțime de 2.30 metri.

— **Continuarea procesului Drului Iacobsohn.** Încă tot se mai continuă cu ascultarea diferiților martori. Între cei ascultați în ultima zi sunt mai mulți doctori, cari toți au avut o rând pe rând în căutare pe nenorocita victimă Ida Iacobsohn.

La interogatoriu ce li-se ia, valorosul avocat d-nul Delavrancea din partea apărării, pune diferite întrebări, întrebări cari sunt menite a aduce adevărată lumină în această grozavă afacere.

— **Lupii în sat.** Din Nucșoara se scrie, că lupii au făcut pagube mari în toamna aceasta în vitele din comuna aceea. La locuitorul de acolo Cerna Dagi în noaptea spre 16 Novembre n. lupii au intrat în curte și s'au pus la luptă cu vitele cele mari. La lătratul cânilor omul s'a deșteptat din somn și a ieșit afară să vadă ce e? Și văzând mulțimea de lupi între vite, s'a apropiat atât de tare de lupi, încât neavând altă armă de apărare, a tras cuțitul dela brâu și l'a implântat întreg într'un lup, care a fugit apoi cu cuțitul în el. După el s'au luat și ceilalți lupi, alungați fiind de câinii omului. Omul s'a ales cu paguba ce i-s'a făcut, omorându-i-se trei vaci. Lupii au mai mâncat și vre-o patru cai din comună, și au făcut pradă mare și în oi. Atâta ne scrie corespondentul. Adăugăm, că în casuri de acestea trebuie avisată autoritatea administrativă (protopretorul, ori chiar vice-comitele), pentru-ca să aranjeze vânătoare oficioasă.

— **Ceva nou inventat în România.** D-na Emilia General Vlădescu, a inventat o mașină menită a libera știulețele de porumb de foile ce-l inconjoară. Această mașină pare a fi foarte importantă pentru agricultorii noștri.

Micul aparat lasă numai atât de dorit ca celeritate, față de giganticele mașini americane așa cum se află azi, însă în schimb, dă posibilitatea de a fi cumpărată până și de cel mai mic agricultor. Munca făcută de un asemenea aparat, este calculată că ar trebui să fie făcută de cel puțin 10 persoane, cari desfoesc porumbul cu mâna.

Această mașină a fost expusă la Expoziția societății Agrare, și a fost foarte mult apreciată.

— **Bani mâncați de cloțani.** În Iași capitala Moldovei un polițai de stradă anume G. Ghiorgiu, după vre-o căți-va ani de slujbă, și cu mare cruțare, a reușit să-și adune suma de 1900 lei. A ești bani nenorocitul polițai îi avea pe toți numai în hârtii de câte o sută de lei pe cari îi avea păstrați într'o ladă de lemn. Niște cloțani au pătruns în ladă și i-au mâncat întreagă această sumă, ne mai rămânând nimic alt ceva din toți banii, decât câte-va foarte mici sfărmituri de hârtie. Bietul polițai! numai el știe cât de mare îi este supărarea.

ULTIME ȘTIRI.

Știri prin telefon.

Miercuri seara tinerii țărani George Holoc, Mitru Dirlea și Petru Crișan din Gașsa au petrecut împreună la cârciumă. Bând prea mult, s'au luat la ceartă și apoi la bătaie. Sfârșitul a fost nu se poate mai trist: Holoc și Dirlea au lovit cu bătele așa de tare pe Crișan, încât l'au omorât.

Eata unde duce beția.

POȘTA REDACȚIEI.

Pecica, Târnova. S'au primit cele privitoare la alegerile pentru comitat. Le vom face loc în numărul viitor, căci acum e imbulzeală mare.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

O. E. O. Radna. Vineri nu apare.

George Abrudan, inv. Araneag. Am primit din restanța d-voastră 10 coroane.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Șirianu: Sever Bocu.

Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI și RECLAME.

In tipografia „**POPORUL ROMÂN**“
din Budapesta

a apărut cel mai bun, cel mai bogat și cel mai
ieftin calendar românesc

Călinariul
„**Poporului român**“
pe 1905.

Acest calendar 210 pagini format octav: cu 117 ilustrații foarte frumoase lucrate după cele mai bune icoane: conține peste 40 de articole din penaa celor mai buni scriitori tineri români, articole foarte interesante și instructive despre dări, procese, legea de instruire și reuniri, tabele despre calcularea cametei lor și statistice pline de interes pentru ori cine, descrieri frumoase și atrăgătoare și alte multe articole.
Prețul acestui calendar e

numai 40 fl.

plus 15 fleri spese de poștă. Cei ce comandă mai mult de 16 exemplare primesc 15% rabat, ear spesele de poștă le suportă editura.

Recomandăm deci tuturor cetitorilor noștri să cumpere acest calendar, care este unic în felul lui.

Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se banii înainte la

Administrația „Poporului Român“

Budapesta, VII, Amazon-u. 6-8.

430

Prima Soc. de Credit Funciar Român
din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința deținătorilor de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1905 și a scrisurilor funciare eșite la sortă se va face cu începere de Luni 1/14 Noembrie a. c.

416

Direcțiunea

429

Comis.

Să acceptează cu 1 Decembrie a. c. în prăvălia lui *Gustav Balas, H.-Boitia 1.*

Deva, un „**Comis**“ care are cel puțin 2-3 ani praxă în marfa de băcănie, coloniale și galanterie. Ofertele sunt a se adresă ala sus numita firmă.

Bijuterii, oroloage, aur călcat
și recușite de argint, seduli de amănetaie cumpăra pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

A R A D, Strada Bisericii
(Palatul miniștrilor.)

Isvorul cel mai ieftin de cumpărare de
bijuterii și oroloage.

Se caută un învățăcel.

Nr. Telefonului 438.

381

Este admirabil rezultatul, pe care îl ajunge on. public de dame prin folosirea laptelui de castraveți veritabil englez. După o folosire de câteva zile dispar de pe față alunițele zgrăbunțelor și alte inconveniențe de piele; netezește fața și sbârciturile, face pielea finitului albă, tineră și fină fără să strice pielea. Mijloc premiat la expoziția din Paris și Viena; acest mijloc scoate și la noi, ca și în Anglia din uz toate cosmeticele. Un flacon 2 cor, săpun de castraveți 1 cor. pudră de castraveți 1 cor. 20. Se poate căpăta în ori-ce farmacie; pe poștă trimite *Balassa Cornel*, farmacist, Budapesta. *Erzsébetfalva*; ear în Cașovia (Kassa) *Pallaghi Kálmán*, Fő-utca 11. Deposit primul în Arad la farmacistul *Földes Kelemen*, și la drogueria lui *Vojtek și Veisz*.

Igaz
Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

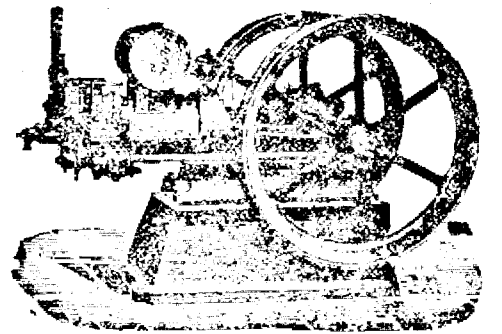
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpăra p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini
Intreprindere de instalațiuni
de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN

inginer privat.

TEMESVÁR-JÓZSEFVAROS, Küttl-

Tot felul de instalațiuni de iluminare de ori-ce sistem, deposit de reflectori instalațiuni de băi și closete.

Executare specialista de reparațiuni de mașine și cazane.

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Am onoare a aduce la binevoitoră cunoștință a p. t. public, că pe **Strada Kossuth Nr. 43** în Arad a trecut în sesiunea mea

prăvălia de faur

(mai înainte a lui **Stamberger Jozsef**)

După o experiență de mai mulți ani câștigată în faărici din Budapesta și Viena am ajuns în plăcuta situațiune să pot îndeplini tot felul de lucrări dela cele mai simple până la cele mai complicate promisiuni și pentru prețuri foarte culante.

Rugând binevoitorul sprijin al onorabil public, rămân Cu deosebit respect:

Végh István

măstru măsur.

Se caută mai un candidat de advocat în cancelaria avocatului **Dr. Vasiliu Avramescu, M.-Radna.**

Doritorii să se adreseze la susnumitul advocat.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpți de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu incopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoșele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer
ori mașini de cusut pentru odăi.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

ARAD, Tipografia George Nichin.